

Centrum pre deti a rodiny Svidník Formy náhradnej rodinnej starostlivosti

Nie všetky deti majú to šťastie vyrastať vo svojej biologickej rodine, z dôvodu, že rodičia nemôžu, nevedia alebo nechcú zabezpečiť zdravý fyzický, psychický a sociálny vývin dieťaťa. V takomto prípade oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK) príslušného úradu v zmysle Zákona č. 36/2005 Z. z. § 54, § 55 sa zaoberajú možnosťami náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti, ktoré majú prednosť pred ústavnou starostlivosťou. Podľa tohto zákona pred nariadením ústavnej starostlivosti je súd povinný vždy skúmať, či maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti.

Náhradná rodinná starostlivosť

Náhradná rodinná starostlivosť je podľa Zákona o rodine č.36/2005 Z.z. starostlivosť, ktorá dočasne nahrádza osobnú starostlivosť rodičov o maloleté dieťa v prípadoch, ak ju rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť. Náhradná starostlivosť, na základe ktorej vznikajú vzťahy medzi maloletým dieťaťom a inou osobou, môže vzniknúť len rozhodnutím súdu a jej obsah tvoria práva a povinnosti vymedzené zákonom alebo súdnym rozhodnutím. Súd rozhoduje v najlepšom záujme dieťaťa, kde na výber má tieto formy: Náhradná osobná starostlivosť (NOS), Pestúnska starostlivosť, Poručníctvo, Osvojenie.

Náhradná osobná starostlivosť je starostlivosť o dieťa mimo biologickej rodiny. Prakticky sa často využíva na prechodné preklopenie starostlivosti o dieťa členom širšieho príbuzenstva. Pri zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti uprednostní súd predovšetkým príbuzného maloletého dieťaťa, ak spĺňa ustanovené predpoklady. Osoba, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti je povinná vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa v rovnakom rozsahu, v akom ju vykonávajú rodičia. Právo zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok má iba v bežných veciach. Rodičia majú právo stýkať sa s maloletým dieťaťom, ktoré bolo zverené do náhradnej osobnej starostlivosti.

Do pestúnskej starostlivosti môže byť zverené dieťa fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom pričom musí spĺňať ustanovené predpoklady:

fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky,
ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
ktorá má osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne,
je zapísaná do zoznamu žiadateľov o pestúnsku starostlivosť,
a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti
zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme dieťaťa.

Pestún je povinný vykonávať osobnú starostlivosť o maloleté dieťa v rovnakom rozsahu, v akom ju vykonávajú rodičia. Právo zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok má iba v bežných veciach.

Poručníctvo je, ak obaja rodičia maloletého dieťaťa zomreli, boli pozbavení výkonu rodičovských práv a povinností, bol pozastavený výkon ich rodičovských práv a povinností alebo nemajú spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, súd ustanoví maloletému dieťaťu poručníka, ktorý bude zabezpečovať jeho výchovu, zastupovať ho a spravovať jeho majetok. Poručník nie je povinný osobne starať sa o maloleté dieťa.

Osvojenie je najvýznamnejšia forma náhradnej starostlivosti. Podľa zákona o rodine osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom rovnaký vzťah, aký je medzi rodičmi a deťmi. Osvojiteľia majú pri výchove detí rovnakú zodpovednosť a rovnaké práva a povinnosti ako rodičia. Osvojiteľom sa môže stať fyzická osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne, je zapísaná do zoznamu žiadateľov o osvojenie a spôsobom života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti zaručuje, že osvojenie bude v záujme maloletého dieťaťa. Na osvojenie je potrebný súhlas rodičov osvojovaného maloletého dieťaťa. Pred rozhodnutím súdu o osvojení musí byť maloleté dieťa najmenej po dobu deviatich mesiacov v starostlivosti budúceho osvojiteľa. Osvojenec bude mať priezvisko osvojiteľov.

Ústavná starostlivosť

Súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak výchova maloletého dieťaťa je vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia neviedli k náprave alebo ak rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa z iných vážnych dôvodov a maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti. Ak okolnosti neumožňujú žiadnu formu náhradnej rodinnej starostlivosti a maloletému dieťaťu je nariadená ústavná starostlivosť v Centre pre deti a rodiny.

Centrum pre deti a rodiny poskytuje starostlivosť maloletým deťom v samostatne usporiadaných skupinách alebo v profesionálnych náhradných rodinách. Vykonávanie pobytového opatrenia súdu v profesionálnej náhradnej rodine má prednosť pred jeho vykonávaním v samostatne usporiadanej skupine, najmä pre deti do veku šiestich rokov.

Profesionálne náhradne rodičovstvo (PNR) nie je len práca, ale aj poslanie. Viac informácií o PNR sa dočítate v samostatnom článku Profesionálny náhradný rodič - alternatíva zamestnania